

Titel: VIII.

Citation: "VIII.", i *Beretning om Forhandlingerne paa Rigsdagen. Bind I. Spalte 1-1476*, s. 333.
Onlineudgave fra Lovforarbejder: <https://tekster.kb.dk/catalog/jura-texts-g01-shoot-d1e94847/facsimile.pdf> (tilgået 17. juli 2024)

Anvendt udgave: Beretning om Forhandlingerne paa Rigsdagen. Bind I. Spalte 1-1476

Ophavsret: Love, administrative forskrifter, retsafgørelser og lignende offentlige aktstykker er ikke genstand for ophavsret. Du kan frit kopiere, distribuere eller fremføre materialet uden at bede om tilladelse.
Hvis materialet indeholder selvstændige bidrag, skal du være opmærksom på, at disse bidrag kan være beskyttet af ophavsret. Selvstændige bidrag må gengives i forbindelse med aktstykket. Hvis det selvstændige bidrag bruges adskilt fra aktstykket, gælder de øvrige ophavsretlige regler.

blive Tale om at opbyrde en Begyngsigelse eller Frihed, maatte man komme til det Resultat, at naar man vilde f. Ex. opbyrde en Statsfrihed eller en begunstiget Stilling i Staten, maatte man ikke blide skaende ved at udrone den forhen beslaende Uilighed, men man maatte paalagge de hidtil frie en langt faerre Byrde end de hidtil Besvaerede; man maatte ikke noies med at gjore de Statsfrie Paatvingslige, men man maatte lagge en forøget Bestaaing paa dem, for saaledes at kompensere den Frihed, de hidtil havde haest. Det er et Princip, som paa ingen Maade kan siges at være begrundet i Retfærdighed; thi for det Første maa det et oversees, at der i Staten kan et meget Lidet, som kan siges, at være absolut retfærdigt, men hvad der falder Retfærdighed i Staten, er de forskjellige beslaende Forhold ligelige Afvejning med hinanden. Retfærdigt er det, som efter Livets Begreber og Forholdene maa anses at være den ligelige Waade, hvorpaa Menneskenes indbyrdes Forhold til hinanden kunne ordnes. Dernaest vilde ogsaa følge af dette Princip Gjenmensefærd, at det vilde være et saa høit Tryk, som vilde vales over paa de hidtil Begyngsigte, at de langtsaa et samme blot i den Tilstand, hvori de Andres Vilkaar kunde gjore Forbedring paa, at de skulle faa, langt faerre vilde trykkes saaledes ned, at deres Vedværelse til det hele Samfund skulde vilde blive aldeles tilintetgjort. Det foreskommer mig, uden Gjensyn til den foretjente Sag, af højeste Vigtighed, at et saadant Princip ikke gjor sig gjældende, og saadant jeg har faaet opslatte den hele af den høitværdige Justitsminister fremsatte Grund, hvorved han her villet vise os Lovens Retfærdighed, gaar den ud paa, at der nu ved denne ekstraordinære Udretning efter 23de Septbr. skulde paavædes den hidtil værnede Stand en Byrde, som ækvivalerede den Byrde, den værnede Stand har, forud værnede blev gjort almindelig. Derfor den almindelige værnede var usat, derfor ikke denne Retfærdighed skulde indføres og indføres strax, sinder jeg i de daværende Forhold ogsaa en Retfærdiggjærelse for, at man paa denne Waade vilde kompensere det Byrde; men da nu den almindelige værnede inden frie Tid skal træde i Kraft, indfører jeg ikke, at det kan være i Overensstemmelse med Retfærdigheden, men overtimet at udgaa fra et meget forsigtigt Princip. Medfør det indføres i Forholdene en fuldkommen Uilighed og en fuldkommen Retfærdighed, vil man nu kompensere eller gøtgjøre den Værd, som har fundet Sted i en forvunden Tid; eller i en Tid, som demindste maa anses for at være forvunden, vil man paavæde den hidtil ikke værnede Stand en Byrde, som skulde kompensere det, hvorfor den hidtil har været fri. Jeg tillader mig ogsaa ved denne Leilighed at indføre i Erindringen, at hvor uretfærdigt man end i længere Tid har fundet det, at man ikke har gjort værnede almindelig, kan man dog det ikke nægte, at Kjøbherrene og den hidtil værnede Befolning have haaret Verder og Lyngder, som ikke have været ubetydelige og som det ikke kunne sættes i Uilighed med den Blikt at værne om Børdelandet, men som dog ikke kunne nægtes at have været et Tryk, saaledes Indquarteringsstaten og den særegne Bestaaingsmaade, hvorunder Kjøbherrene have været stillede, saa at, hvis man overalt vilde gjenanføre det Princip, som af den høitværdige Justitsminister er foretaget, segyer jeg for, at det ved alle Forhold Ordning vilde fremfalde en saadan Compensation, at det, som paa den Tid maa anses ikke blot værdigt, at forandre en heel Deel i Høvelthet dets indgribende Forhold, da maatte blive endnu værdigere og neppe overkommelig.

Medlem: Jeg skal tillade mig foreløbig at bemærke, at Ingen kan vide, hvorlange den nærværende Aftag vil vedværelse; men jo længere den vedværelse, desto mere vil den ekstraordinære Udretning kunne til at ligne den ordinære, og det foreskommer mig da, at den Udtagselse, som gjøres i § 5 af Udtalelsen, nemlig derved, at Forordningen af 23de September skal erindres, kommer til at blive en Udtagselse af en saa vidt Udretning, at den naturligvis kan komme til at opsluge Hovedreglen; thi for f. Ex., at Krigen kan til at vedværelse, hvad jo ikke er umuligt, i 3 à 4 Aar, vilde de Personer, Udtagselsen omfatter, komme i det mindste i Uilighed med dem, som nu faar i Minde. Jeg skal fremdeles tillade mig at bemærke, at Gjensigten af nærværende værnede Stand er jo at indføre Uilighed, navnlig mellem Land og By; denne Uilighed opnaaer, efter min Anskuelse, netop ved

§ 5, den ikke Paafus, hvor det hedder: „De derimod, som ere fødte forinden den 1ste Januar 1826, forblive i Besiddelse af den tidligere erhvervede Frihed“. Fra det Elektiv, denne Paafus træder i Kraft, opnaaer jo fuld Uilighed mellem de værnede og de værnede; men lader man Forordningen af 23de September paa samme Tid komme ud, opnaaer man netop, hvad man vilde udgaa, nemlig Uilighed, som at Uiligheden kommer i en anden Klasse, end hidtil. Der er jo forsvunden en Uilighed mellem By og Land, idet der hidtil har været værnede paa Landet og værnede i Kjøbstæderne; men saaledes Forordningen af 23de September v. N. i Kraft, vil man saar accurat det ovennævnte Forhold: der vilde Ingen være værnede i Kjøbstæderne, men der vilde være værnede paa Landet, nemlig Personer, som ere fødte i 1825, 24 og 23, hvilke ere herne fretagne paa Grund af de Udtagselser, som hidtil have gjaldt paa Landet. Vilde man redressere dette derhen, at de, der hidtil have været frie paa Landet, skulde sættes lige med dem, som udværelse efter Forordningen af 23de September, kommer det netop til at gaae ud over dem, man vilde besætte, og jeg vil i saa Henseende eksempelvis blot gjore opmærksom paa Skolelærere paa Landet, de nemlig, som høre til Wandkabet for 1825, 24 og 23. Disse Wandkaber ere nu frie; men vilde man gjenmensefærd en fuldkommen Uilighed, maatte de udværelse paa samme Waade som i Kjøbstæderne, og derved vilde ikke blot Skolelærere blive meget ilde medtagne, men man kunde komme i en heel uforbeholdelig Stilling, da Skolerne kunde for en heel Deel blive berøvede deres Værd og udværelse for arbejdet at maatte standse deres Virksomhed. Naar man bestemmer, at de værnede, alder end 1826, skulle udværelse, gaar man tilbage over det Tidspunkt, fra hvilket værnede Standen skal træde i Kraft. Der gives en almindelig Regel, som siger, at Ingen kan have tilbageværende Kraft. En aaret Rigtigdomsmand har vistnok bemærket, at dette kan gjaldt med Gjensyn til Domstolene; men hvad der er retfærdigt for Domstolene, maa ogsaa være retfærdigt udenfor Domstolene; thi Retfærdighedens Krav er altid det samme. Det ligger i Begrebet af en Lov, at den kan gjælde for den kommende Tid; dette ligger ogsaa i Sifferbeholdningen. Den Regel, at en Lov ikke kan have tilbageværende Kraft er derfor indført i de fleste Constitutioner; den er navnlig ogsaa indført i den nævnte Constitution § 97. Vilde man nu sige, at det navnlig er Skolelærere, som ikke maa have tilbageværende Kraft, mener jeg dog, at det Samme i ethvert Tilfælde maa gjælde om de berøvede Lov, ja jeg vil endog gaa saavidt, at jeg vil sige, at selv de begunstigede Lov ikke bør have tilbageværende Kraft, og saaledes vilde saadant ikke altid vilde sig foredeligt i den offentlige Mening, som til Exempel, om man ved en Forordning vilde eftergive visse Lovbestemmelser, som hidtil havde været erlagte. Jeg troer, vi have for ikke ret mange Aar tilbage haest et saadant Exempel, at man har antaget, at Begyngsigelser, som vare begrundede i en tilbageværende Lov, hvortil fra private Forhold, og tilførelse tilbedes urene Aftor, som Reposition o. f. v. Min ærde Kæde (David) har allerede begrundet det, hvad ogsaa jeg vilde have udsat, at naar Forordningen af 23de September indkommer, faar det allerede Uiligheden af, at man paa en Waade vil udværelse en Gjenstandsfærd, at Kjøbherrene skulde udværelse for de Begyngsigte, som de hidtil have haest; men jeg maa anses det for givet, at Tabel af en Begyngsigelse allerede i og for sig vil være nok, uden at man med Hætte vil behøve at give dem en Compensation. Jeg vil i den Henseende blot tage et Exempel. Øverne have hidtil haest endel Begyngsigelser; saaledes havde de indtil for nogle Aar inden Uværelse til Skoleværelsebrønden; men blev denne Aft opbaaret, og Landet befolningsgjort det, hvilket kunde være fuldkommen rigtig. Men nu seer jeg, at man havde foreskrevet, at Øverne, fordi de hidtil havde haest denne Begyngsigelse, nu i 3 Aar skulde give en højere Blikt end Landet af Skoleværelsebrønden, de vilde dette være en heel Forurettelse, og dette Exempel alene vil kunne vise, at en saadan Gjenstandsfærd ikke kan holdes med Retfærdighedens Forordning. Siget det har min ærde Kæde allerede bemærket, at Øverne ingenlunde have haest disse Begyngsigelser omkost, ja man kan sige, at de maag mere paa mange Waader have maattet gjore Bedring for dem. Jeg vil ender her tage et Exempel, og det fra den By, hvis Lovlighed jeg er, da jeg det